

1. İslamiyet'i Endülüs'e yayan Türkler değil Müslüman Araplardır. Abbasilerin, Emevi hanedanına son vermesiyle Emevi sülalesinden gelen Hîşam'ın torunu Abdurrahman; İspanya'ya giderek burada 756 yılında Endülüs Emevî Devleti'ni kurdu. Zamanla İber yarımadasında ise tam bir İslam egemenliği kuruldu. İslamiyet'in İspanya'ya (Endülüs) yayılmasını sağlayan Türkler değil Müslüman Araplardır. Türklerin İslam Dünyasına katkıları arasında;
 - ✧ Türkler İslamiyet'i geniş alanlara yaydılar. Karahanlılar; Maverâünnehir ve Türkistan çevresine yaydılar. Gazneliler; Afganistan, Hindistan, Bangladeş ve Pakistan çevresine, Selçuklu; Anadolu'ya, Osmanlılar ise Balkanlara yaydılar.
 - ✧ Türkler, İslam dünyasını; Batıda Bizans ve Haçlılara karşı, doğuda Moğol tehlikesine karşı korudular. Türkler, İslâm dünyasındaki ayrılıkçı hareketlerle mücadele etmişler ve Abbasi halifelerini himaye etmişlerdir. Sünni Abbasi Halifesini, Şii Büveyhoğulları ve Fatimilere karşı korudular. Abbasi halifesini koruyan Türk devletleri: Gazneliler, Selçuklular ve Memluklerdir. **Uyarı:** Osmanlı Devleti, Abbasi halifelerinin koruyuculuğunu yapmadı. Yavuz Sultan Selim'den itibaren halifelik makamını bizzat kendileri kullandı.
 - ✧ Türk-İslam kültürünün başlangıcı Karahanlar, gelişme dönemi Selçuklular, zirve dönemi Osmanlılardır. Türk-İslam sanatı, mimari, edebiyat, hat alanında zirve yapmıştır. Türkler mimari alanda Türk-İslam kültürüne önemli katkılar sağladılar. Kubbe-Kemer, Stupa-Türk üçgeni Türklerin İslam mimarisine katkılarındandır. Türbe-Karahanlar, Kümbet -Selçukluların Türk İslam mimarisine katkılarıdır. Karahanlılar; Ribat denilen kendilerine has kervansaraylar yaptılar. Çok minareli camiler ve çok şerefeli minareler Türklerin Türk-İslam mimarisine katkılarıdır. Türk İslam mimarisinin en zirve noktası Osmanlı Devleti'dir. (Mimar Sinan)
 - ✧ Türkler İslam bilimini zirveye ulaştırdılar. Birçok bilim adamı bu dönemde yetişti. (Farabi, İbn-i Sina, Biruni, Harezmi, İbn-i Türk önemli Türk-İslam bilim adamlarıdır.)
1. Farabi: Alfarabius, Muallim-i Sani, Sosyal bilimleri sınıflandırdı. Medinet'ül Fazıla, Musiki Kebir gibi önemli eserler sahibidir. Birleşmiş Milletler fikrini ilk savunan kişidir.

2. İbni Sina: Avicenna olarak bilinen İbn-i Sina'nın en önemli eseri Tıbbın Kanunu'dur. Azimut halkası gözlem aracı yaptı. Kan dolaşımı çalışmaları önemlidir.
3. El-Biruni: XIII. yüzyılın en büyük dehası, Gazneli Mahmut'un "sarayımın en değerli incisi" dediği kişidir. Asar'ül Bakiye astronomi ansiklopedisi ve Hint tarihi yazdı.
4. El Cezeri: Sibernetiğin kurucusu, robotik biliminin babası, otomoto eserinin sahibidir.

Uyarı: UNESCO 2021 yılını Hacı Bektaş Veli yılı ilan etti. Makalat eserinin sahibi ve görüşlerini 4 kapı felsefesinde toplayan, Yeniçeri Ocağı'nın piri kabul edilen kişidir.

Cevap: E

2.

Halifelik makamı Yavuz Sultan Selim döneminde Türklerle geçmiştir. Orta Asya'da Kutluk (II. Göktürk) Devleti'nin yıkılmasıyla, bir siyasi otorite boşluğu yaşanmıştır. Türgişler uzun vadede başarılı olamayıp yıkılmıştır. Uygur Devleti tam olarak güçlenememiş ve bölgede tam bir hakimiyet kuramamıştı. İpek Yolu'nun ve Orta Asya'nın kontrolünü eline geçirmek isteyen Çin ile Orta Asya'da yayılmak isteyen Abbasiler karşı karşıya geldiler. Talas Irmağı yakınlarında yapılan Talas Savaşı'nda Türk boyları, Müslüman Arapları destekleyerek savaşı Müslümanların kazanmalarını sağladı. Bu savaş sonucunda; Türkler kitleler halinde Müslüman olmaya başladılar. Türk-İslam Tarihi başladı. Müslüman Araplarla Türkler arasında siyasi, sosyal, kültürel, ticari, ekonomik, askeri, dini ilişkiler gelişti. Kağıt, Matbaa gibi buluşlar Türk ve Müslümanların eline geçti. Bu buluşlar Haçlı Seferleri ile Avrupa'ya taşındı. Çin dışında ilk kâğıt üretimi 756 Semerkant'ta yapılmıştır. Orta Asya ve İpek Yolu kontrolü Türklerin ve Müslümanların kontrolüne geçti. Orta Asya, Çin egemenliğine girmekten kurtuldu.

Not: İslamiyet'i kabul eden ilk Türk Boyu Karluklar, Avrupa'da İslamiyet'i kabul eden ilk Türk Devleti İtil Bulgarları, Orta Asya'da Karahanlar ve Afrika'da Tolunoğulları oldular.

Cevap: C

3. Türk-İslam devletleri bir yandan İslam dünyasının siyasi olarak koruyuculuğunu yaparken bir yandan da Abbasi Halifelerini Şii tehlikesine karşı korudular. (GSM) Gazneliler, Selçuklular, Memlukler doğrudan Abbasi Halifesini korurken Eyyubiler, Şii Fatımi devletine son vererek Abbasi Halifesini korumuştur. Ancak Moğol İlhanlı Devleti 1258 tarihinde Abbasi Devletine son vererek Bağdat'ı yakıp yıktığı zaman Halife Memluklere sığınmış ve 1517 tarihine kadar Memluklerin himayesinde kalmıştır. Bu dönemde Osmanlı Kuruluş dönemini yaşadığı dönemdir. 1517 tarihinde Osmanlı, Mısır seferinde Memluklere son verince Osmanlı bizzat Halifelik müessesesini kendi bünyesine alarak kullanmıştır. Osmanlı yöneticileri aynı zamanda halifelik yapan devlet olmuştur.

Cevap: C

4. Tolunoğulları, İhşitler (Akşitler), Eyyubiler, Memlukler Mısır'da kurulan Türk devletleridir yani Kuzey Afrika'da varlığını sürdürmüşlerdir. İlighanlılar veya Afrasiyaplar diye de söylenen Karahanlılar ise Balasagun-Kaşgar merkezli yaşamış Asya devletidir. Kurulduğu bölge itibari ile diğerlerinden farklıdır.

Cevap: A

5. El Gazi, el mücahit gibi unvanları İslamiyet'le beraber kullanmaya başlamışlardır. Yöneticilerin; Karahan, han, hakan, kağan, kara, ilig, kadir, tabgaç gibi unvanlar kullanmıştır. Resmi dillerinin Türkçe olması ve Uygur alfabesini kullanmıştır. Kuran'ı Kerim'in Türkçe çevirilerini yapmışlardır. Kendine has Türbe ve Ribat denilen kervansaray yapmışlardır. Boylar federasyonu şeklinde örgütlenmiştir. İkili Devlet anlayışı, Veraset Belirsizliği, Kut anlayışı gibi eski Türk geleneklerini devam ettirmeleri Karahanlıların, milli benliklerini korumaya çalıştıklarını ve milliyetçi karakter taşıdıklarını gösterir.

Cevap: E

6. Karahanlılar kuruldukları bölgede Türk nüfus çoğunlukta olduğundan yönetici Türk, halk Türk Resmi dili Türkçe'dir. Ancak Gazneliler, Selçuklular çok uluslu devlet yapısından dolayı Bilim dili Arapça, yazışma dili Farsça'yı kullanmışlar bu durum Türkçe'nin gelişimini yavaşlatmıştır.

Cevap: D

7. Türk-İslam mimarisinin ilk örneklerine Karahanlılar döneminde rastlanır. Karahanlıların ilk camileri; Talhatan Baba Camii, Hazer Degaron Camii'dir. Karahanlılar, Orta Asya Türk çadırlarını andıran anıtmezarları Türbeleri Türk İslam mimarisine kazandırmışlardır. Türklerin en eski Türbesi Arap Ata Türbesi, en eski medrese Semerkant Tabgaç Buğra Han Medresesi, en eski saray Tirmiz Sarayı Karahanlılar döneminden kalan önemli eserlerdir. Ribat denilen Kervansaraylar yaparak milli kültürün devamı olan önemli eserler bıraktılar.

Cevap: C

8. Karahanlılar ve Göktürkler Orta Asya'da kurulmuş ve Türk geleneklerini devam ettirmişlerdir. Boylar Federasyonu, veraset sistemi, ikili devlet anlayışı, Kut gibi özellikler ve Türk kültürünü yansıtan önemli eserler vermeleri ortak olarak görülürken Göktürklerin kendine has Orhun Alfabeti bulunurken Karahanlılar Uygur Alfabesinde eserler vermişlerdir yani bu özellik ortak değildir.

Cevap: C

9. Türklerin İslamiyet'e girmesi ile hutbe okutma, sultan unvanının kullanılması, Gaza-Cihat İslamiyet'i korumak ve yaymak için yapılan savaşlar ve Ahiliğin kurulması İslami özellik taşıyan Sosyal Devlet anlayışı, Eski Türk devletlerinde de görülür.

Cevap: A

10. Türk-İslam devletlerinde taht kavgalarının yaşanması beraberinde; iç karışıklıkların yaşanmasına, devletin zayıflamasına, merkezi otoritenin zayıflamasına ve kardeşkanı dökülmesine sebep olurken veraset sisteminin değişmesi I. Ahmet döneminde Ekber-Erşed sistemi ile düzenlenmiştir.

Cevap: D

11. Karahanlıların, Ribat denilen kervansarayları kendine özgü yapılardır. Bu kervansarayları yapmaları, Hakaniye Lehçesi ile Uygur Alfabesinde eserler vermesi, Kur'an-ı Kerim'in Türkçe olarak mealini yazmaları ve Han, Hakan gibi Türklere ait unvanlar kullanması milli benliklerini koruduğunu gösterir.

Cevap: E

12. Türklerin anıt mezar geleneği, türbe ve kümbet adı verilen dini mimari türün ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Karahanlılar döneminde yapılan Arap Ata Türbesi ilk Türbe özelliği taşır. İslam öncesi Türk çadırlarına benzeyen Türbe ölünün doğrudan toprağa verildiği, çoğunlukla kare veya çokgen gövdeli, üzeri daha çok kubbe ile örtülü anıt mezarlardır. Kümbet ise Selçuklu'nun İslam mimarisine kazandırdığı cenazelik, mumyalık veya kriptâ gibi isimlerle anılan bir bodrum katı üzerinde silindirik yahut çokgen gövde yer almakta, bunun da üzeri içten kubbe, dıştan konik ya da piramidal bir çatı ile örtülmektedir. Kümbet tarzındaki mezar anıtlarında genellikle mumyalama geleneğinin devam etmesi ve bunun XIII-XIV. yüzyıllar Anadolu'sunda da sürdürülmüş olması, ölü gömme geleneklerinin ve mezar anıtı fikrinin Türkler arasında ne kadar köklü bir devamlılığa sahip olduğunu göstermektedir. Karahanlıların Türk-İslam sanatına kazandırdığı bir diğer önemli eser Ribatlardır. Karahanlılar ile beraber Türk-İslam kültürünün bir parçası olan Ribatlar önceleri sınır boylarında bulunan askeri yapılar iken zamanla iç bölgelerde kalmasından dolayı eğitim ve kervansaray amaçlı sivil yapılara dönmüştür.

Cevap: B

13. Türk devletleri isimlerini kurucudan, kurulduğu yerden, bulunduğu coğrafi bölgelerden, yönlerden ve kalabalık boyun isminden alır. Verilenler Harezmşahlar-Harezm bölgesinde kurulmasından, Anadolu Selçuklu-Anadolu'da kurulmasından ve Gazneliler-Gazne şehrinde kurulmasından adını almıştır. İtil, Tuna Bulgarları, Hazarlar, Sibirler, Irak Selçukları, Suriye ve Kirman Selçukları gibi devletler de adını kurulduğu yerden almışlardır.

Cevap: E

14. Haçlı seferleri, Avrupa'dan Kudüs'e karadan ve denizden yapılan seferlerdir. Türkleri Anadolu'dan atmak ve Kudüs'ü ele geçirmek için yapılan seferlerden; Gazneliler bulunduğu coğrafya itibarıyla etkilenmemiştir. Haçlılarla savaşan devletler SAADEMM olarak kodlanabilir. Saltuklar, Artuklar, Anadolu Selçuklu, Danişmentler, Mengücekler, Musul Atabeyliği, Memluklerdir. Tolunoğulları, İhşitler ve Çaka Beyliği haçlı seferleri başlamadan yıkıldıklarından dolayı ve Karahanlılar ile Gazneliler konumları itibarıyla Haçlı Seferlerinin yapıldığı coğrafyaya uzak olmalarından dolayı Haçlı Seferleri ile mücadele etmemişlerdir.

Cevap: A

15. 963-1187 tarihleri arasında Afganistan - Pakistan coğrafyasında yaşamış ve Abbasi Halifesini siyasi baskılardan koruyan ilk Türk devleti Gazneliler'dir. Alp Tigin tarafından kurulan Gaznelilerin en parlak dönemi Alp Tiginin komutanlarından Sebük Tigin'in oğlu Gazneli Mahmut dönemidir. Gazneli Mahmut Abbasi devletini koruması ile halife tarafından sultan unvanı verilmiştir. Sultan unvanı kullanan ilk Türk Hükümdar Gazneli Mahmut'tur. Hindistan'a yapılan seferlerle İslamiyet'i büyük oranda yaydılar, Afgan yerli halkı Gurlular tarafından yıkıldılar.

Cevap: B

16. 1040 Dandanakan savaşı; Horasan hakimiyeti için yapılan bu savaşta Selçuklu kurulma aşamasını tamamlarken Gazneliler yıkılma sürecine girmiştir. 1141 Katvan savaşı; Selçuklu ile Karahıtaylar arasında yapılan savaşta Büyük Selçuklu Devleti yıkılma sürecine girmiştir. 1230 Yassıçemen Savaşında; Anadolu Selçuklu Devletine yenilen Harezmşahlar yıkılma sürecine girmiştir. 1243 Köseadağ Savaşında; İlhanlılara yenilen Anadolu Selçuklu Devleti yıkılma sürecine girmiştir. Ancak 1176 Miryakefalon Savaşı; II. Kılıçarslan döneminde Bizans ile yapılan "Yurttutan savaş" olarak bilinen savaştır. Miryakefalon ile Anadolu'ya Türkiye denilmeye başlandı. Türklerin Anadolu'dan atılamayacağı ve Türk yurdu olduğu kesinleşti.

Cevap: C

17. Gazneli Mahmut'un 'Sarayımın en değerli Hazinesi' dediği ünlü Türk bilgini Ebu Reyhan El Biruni'dir. Batı'da Alberuni- Aliboran olarak tanınır. Astronomi alanında yazdığı 'Asarül Bakiye' en önemli eseridir. Gazneli Mahmut ile çıktığı Hindistan seferinde Hindistan'ın kültürünü anlattığı Tahkik-i Mali'l- Hint eseri Kültür tarihçileri için önemli kaynaktır.

Cevap: E

18. Karahanlar; 840-1212 yılları arasında, Gazneliler; 963-1187 yılları arasında, Selçuklu; 1038-1157 yılları arasında ve Bizans 395-1453 yılları arasında yaşamış ve çağdaş devletlerdir.

Cevap: E

19. Zafer Kuleleri, Leşker-i Bazar Cami Gazneliler dönemine aittir. Zafer Kuleleri, Gazneli Mahmut'un Hindistan'a yaptığı 17 sefer anısına yapılmıştır. Leşker-i Bazar Sarayı ve Ulu Camii Gazneli Mahmut döneminde yapılmış önemli eserlerdendir. Nizamiye Medreseleri; Selçuklu dönemine ait önemli eserdir. Fatımilerin Dar'ül Hikme Medreselerine karşı yapıldı.

Cevap: D

20. Cumhurbaşkanlığı Forsunda yer alan devletlerden sekizi İslam öncesi dönemden olan Büyük Hun, Batı Hun, Avrupa Hun, Akhun, Göktürk, Avar, Hazar, Uygurlar yer alırken sekiz tanesi İslami dönem Türk devletlerinden olan Karahanlılar, Gazneliler, Büyük Selçuklu, Harezmşahlar, Altınorda, Timur, Babür, Osmanlı devletleri yer almaktadır.

Cevap: C

1. Özellikleri verilen mezar Anadolu Selçuklu devleti kurucusu Kutalmış oğlu Süleyman Şah'a aittir. Moğol Hükümdarı Cengizhan'ın mezarının yeri halabelli değildir. II. Kılıç Arslan'ın mezarı Şanlı Urfa Viranşehir'de Aslan Baba Türbesi olarak bilinen yerdedir. I. Kosova savaşında şehit olan Sultan Murat'ın türbesi, oğlu Bayezid tarafından Bursa'da yapılmıştır. Kanuni'nin mezarı ise son seferi olan Macaristan-Zigetvar yakınlarında Üzümlü Tepesinde bulunmaktadır.

Cevap: D

2. Anadolu Selçuklu Devleti'nde hükümdar olmadığı dönemlerde hükümdar adına ülkeyi yöneten kişi Naip'tir. Atabey; Türk-İslam Devletlerinde meliklerin eğitimine verilen isimdir. Çelebi; Osmanlı Devleti'nde şehzadeler sancağa gönderildiğinde aldığı isimdir. Lala; Osmanlı Devleti'nde Şehzade eğitimlerine verilen addır. Melik ise Selçuklu ve Anadolu Selçuklu Devletinde Sultan çocuklarına verilen isimdir.

Cevap: B

3. Anadolu Türk Birliğini sağlamaya yönelik ilk çalışmaları başlatan Kılıçarslan'dır. (1092-1107) Çaka Bey'i ortadan kaldırması Anadolu Türk Birliğini sağlamaya yönelik ilk çalışmadır. (1093) Malatya kuşatması sırasında Haçlıların Anadolu'ya girdiğini öğrendi. Eskişehir yakınlarında Dorileon Savaşı'nda (I. Haçlı Seferi) mağlup olmasıyla başkenti İznik'ten Konya'ya taşındı. Haçlı ordusunu Antakya'ya kadar gerilla savaşlarıyla rahatsız etmesine rağmen Haçlılar boydan boya Anadolu'yu geçerek Antakya, Kudüs ve Urfa taraflarını aldı. Buralarda krallık ve kontluklar kurdu. Haçlıları takip eden Bizans; Batı Anadolu, Karadeniz ve Akdeniz sahil kesimini tekrar kontrollerine aldı. Haçlılardan, Elbistan-Maraş'ı Danişmentlerden Malatya'yı aldı. Güneydoğu Anadolu bölgesindeki faaliyetleri üzerine Musul Atabeyi Çavlı, Artuklu İl-Gazi ve Suriye Meliki Rıdvan ile Kılıç Arslan mücadelesi yaşandı. Habur Suyu kenarında yapılan savaşı kaybeden Kılıçarslan, Habur Nehri'ni geçerken boğuldu (1107). Atabeyi tarafından Kubbet'üs Sultan adıyla türbe yaptırdı. Mezarı; Diyarbakır Silvan'da (Meyyafakirin) bulundu. (2021)

Cevap: C

4. 1176 Miryakefalon Savaşı Anadolu Selçuklu-Bizans arasında (II. Kılıçarslan ile Manuel Komnenos) yapıldı. Miryakefalon Savaşı ile; Anadolu'ya Türkiye denmeye başlandı. Türklerin Anadolu'dan atılamayacağı anlaşıldı. Miryakefalon Savaşı'na "yurt tutan savaş" adı verilir. Anadolu Selçuklu Devleti taarruz gücüne ulaştı. Türk-İslam Tarihini başlatan savaş 751 Talas Savaşı'dır. Türkiye tarihini başlatan savaş; Selçuklu ile Bizans arasında yapılan 1071 Malazgirt'tir. Anadolu Türk Birliği sağlanan savaş; Anadolu Selçuklu ile Harezmşahlar arasında yapılan 1230 Yassıçemen Savaşı'dır. Anadolu'ya keşif akınları Vaspuragan seferleridir. Bizans ile yapılan ilk savaş; Büyük Zapsuyu Savaşı'dır. Pasinler, Malazgirt, Alaşehir Meydan Savaşı, Yassıçemen, Köseadağ Anadolu için yapılan savaşlardır.

Cevap: B

5. Anadolu Selçuklu Devleti'nin Anadolu Türk Birliğini sağlaması için Anadolu'da bulunan Türk Beylikleri ile mücadele etmesi gerekir. Çaka, Danişment, Mengücek, Saltuk ve Artuk gibi beyliklerin alınması Anadolu Türk Birliği ile ilgilidir. Bizans, Pontus, Latin ve İznik Rum gibi devletlerle mücadeleler Anadolu siyasi birliğini sağlamak, Gaza-cihat, bölgeyi Türkleştirmek ve İslamlaştırmak gibi amaçlar için yapılmıştır. Türk birliğini sağlama amacı yoktur.

Cevap: E

6. Alâaddin Keykûbâd, Anadolu'da Türk birliğini büyük ölçüde gerçekleştirdi. Mengücek ve Artukların Harput koluna son verdi. Kolonoros Kalesi'ni alarak Alâiye ismini verdi. Alanya'da tersane kurdu. Hüsametdin Çoban'ı Kırım Suğdak limanını fethi için görevlendirdi. 1230 tarihinde Yassıçemen Savaşı'nda Harezmşahları mağlup etti. Harezmşahları ortadan kaldıran Moğollar ile komşu olundu. Doğu sınırlarını emniyet altına almak için, kaleleri tamir ettirdi. Asker ve mühimmat bakımından takviye etti. Doğuda büyük bir müdafaa zinciri oluşturdu. Moğol Hakani Ögeday'a elçi göndererek antlaşma yaptı. "Sultan'ül Azam" Alaaddin Keykubad döneminde Anadolu en mamur zamanı yaşadı. Yaptırdığı yollar, köprüler, saraylar, kervansaraylar Anadolu'da ticaretin gelişmesine zemin hazırladı. Kubadabad, Alaiye Sarayları ve Alaadin ve Ulu Camiler Anadolu Selçuklu Devleti'nin en büyük miraslarındandır. Dönemde Sigortacılık faaliyetleri ile Tüccarların zarar gören malları devlet tarafından karşılandı. Amaç ticareti canlandırmaktır. Ahilere büyük destek vererek Ahiliğin yayılmasına katkı sağladı. Moğol tehlikesine karşı ittifak arayışında verdiği bir ziyafette Çeşnigir'i (aşçı) tarafından zehirlenerek öldürüldü.

Cevap: E

TASARI & DEV KADRO

7. II. Gıyaseddin Keyhüsrev döneminde, Saadeddin Köpek'in tesirinde kaldı. Baba İshak İsyanı devleti çok sarstı. Babai İsyanı kısa sürede yayıldı, isyan uzun süre bastırılmaması devletin eski gücünde olmadığını gösterdi. Babai İsyanı, Moğolların Azerbaycan Valisi Baycu Noyan'ın, Anadolu'ya girerek Selçuklu ordusunu 1243 Temmuz'unda Köseadağ denilen yerde (Sivas-Zara, Suşehri) ağır bir yenilgiye uğratmasına zemin hazırladı. Anadolu Selçuklu ile İlhanlılar arasında yapılan Köseadağ Savaşı sonrasında; Anadolu Selçuklu Devleti yenildi. Anadolu Türk siyasi birliği bozuldu. Anadolu'da Moğol hakimiyeti yaşandı. Moğolların önünden kaçan Türmenler Batı Anadolu bölgesine yerleşti. Batı Anadolu'nun Türkleşmesi ve II. Beylikler dönemi başlamasına zemin hazırladı. Anadolu tahrip edildi. (Sivas-Kayseri-Erzincan) Anadolu Selçuklu Devleti ve Beylikler 1336 tarihine kadar İlhanlılara vergi ödediler.

Cevap: A

8. 1246 II. Gıyaseddin'in ölümü üzerine, Celaleddin Karatay önerisi ile "Üç Kardeş Saltanatı-Müşterek Saltanat Dönemi" yaşandı. Dönemin ardından çocuk yaşta III. Gıyaseddin'in başa geçmesiyle Süleyman Pervane'nin otoritesi arttı. Büyük katliamlar yapan Moğollara karşı Süleyman Pervane Memluklerden yardım istedi. Seyfettin Kutuz döneminde yapılan 1260 Ayn Calud Savaşında Memlukler, Moğolları mağlup etti. Anadolu'da Moğollara karşı ayaklanmaların başarısız olması üzerine Süleyman Pervane, Moğolları Anadolu'dan atmak için Memluk Sultanı Baybars'tan yardım istedi. 1277'de Elbistan'da Moğolları ikinci kez mağlup etti. Kayseri'ye kadar gelmesine rağmen Moğollardan korkan Süleyman Pervane, Sultan Baybars'a yardımcı olmayınca Anadolu'dan istediği yardımı görmeyen Baybars geri döndü. İlhanlı Hükümdarı Abaka Han, Süleyman Pervane ve birçok kişiyi kılıçtan geçirdi. 1277 yılında Karamanoğlu Mehmet Bey, Selçuklu şehzâdesi Alaaddin Siyavuş'u Konya'da tahta çıkardı. Kendisi de vezir oldu. Tarihte bu başarısız girişime "Cimri Olayı" adı verilir. Moğollar bu isyanı bastırdı. Karamanoğlu Mehmet Bey'i öldürttü. III. Gıyaseddin de Siyavuş'u ortadan kaldırdı. Anadolu Selçuklu Devleti'nin yıkıntıları üzerinde birçok beylik kuruldu. 1308'de Sultan II. Mesut'un ölümü ile devlet tamamen yıkıldı.

Cevap: E

9. Kendisini Anadolu Selçuklu Devleti'nin mirasçısı sayan Karamanoğulları, Karamanoğlu Mehmet Bey tarafından Ermenek'te kuruldu. Cimri olayında Alaaddin Siyavuş'u destekledi. Konya'da Türkçeyi resmi dil ilan etti. (13 Mayıs 1277) Birinci Murat ile yapılan Frenk Yazısı savaşını kaybetti. (1277) Akçay Savaşı 1397 Yıldırım Beyazıt tarafından sona erdi. Ankara Savaşı'ndan sonra tekrar kuruldu. II. Bayezid tarafından sona erdi. Osmanlı'yı en çok uğraştıran beyliktir. Diğer verilen beylikler Malazgirt Savaşı'ndan sonra kurulan I. Dönem Türk Beylikleridir.

Cevap: D

10. Danişmentlerin kolu olan Karesi, Kalem Bey ve Kara İsa Bey tarafından Balıkesir merkezli kuruldu. Demirhan ve Yahşi Bey arasında anlaşmazlık beyliğin zayıflamasına neden oldu. Orhan Bey döneminde Osmanlı'ya katıldı. Osmanlı'ya katılan ilk beyliktir. (Anadolu Türk Birliği sağlanmasına yönelik ilk çalışmadır.) Hacı İlbey, Evrenos Gazi, Ece Halil, Gazi Fazıl gibi Beyler Osmanlı hizmetine girdi. Rumeli'de büyük başarılar kazandı. Osmanlı'nın Rumeli'ye geçişinde Karesi'nin katkısı çok olmuştur. Orhan Bey döneminde bir kısmı Osmanlı'ya katılmış olsa da tamamen I. Murat döneminde Osmanlı Devleti'ne katılmıştır.

Cevap: E

11. XVI. yüzyılda dönemin iki güçlü Türk-İslam Devleti olan Osmanlı ve Memlukler arasında tampon bölge olan Türk beylikleri Dulkadiroğulları ve Ramazanoğullarıdır. Dulkadiroğulları; Maraş ve Elbistan civarında Zeyneddin Karacabey tarafından kuruldu. Yıldırım Beyazıt son verse de Ankara Savaşı'ndan sonra tekrar bağımsız oldu. Osmanlı Memluk arasında tampon bölge oluşturdu. Yavuz Sultan Selim döneminde yapılan 1515 Turnadağ savaşı ile son verdi. Anadolu Türk birliği kesin olarak sağlandı. Ramazanoğulları; Ramazan Bey tarafından Adana'da kuruldu. Memluklerin himayesinde yaşadılar. Yavuz Sultan Selim döneminde son verilse de Pir Mansur'un beylikten çekilmesi ile I. Ahmet döneminde 1608 tarihinde Osmanlı'ya bağlandı.

Cevap: C

12. Anadolu Selçuklu Devleti'nin Köseadağ Savaşı ile yıkılma sürecine girmesi ve Moğol tehlikesi üzerine Batı Anadolu'ya doğru ilerleyen beylikler bağımsızlıklarını ilan ettiler. Candaroğulları, İsfendiyaroğulları, Aydınöğulları, Menteşeoğulları, Karesi Beyliği gibi deniz kenarında kurulan beylikler denizcilikle uğraşırken Germiyanoğulları, Hamitoğulları, Eretna Beyliği gibi denize kıyısı olmayan beyliklerde bu özellik görülmesi beklenemez.

Cevap: A

13. Hükümdarda bulunması gereken özellikler arasında akıllı olmak, adil olmak, bilge olmak, töre sahibi olmak, iyi olmak gibi özellikler gösterilirken adına para basmak, hutbe okutmak, davul çaldırmak, halifeden menşur almak gibi özellikler hükümdarın özelliklerinden değil hükümdarlık alametlerindendir.

Cevap: D

14. Anadolu Selçuklu Devletinde Melikler arası taht kavgalarında; Devleti kuran ailenin Kut sahibi olması, geleneksel Türk veraset sisteminde başa geçecek kişinin belli olmaması, ülke hanedan üyelerinin ortak malı anlayışı ve buna bağlı olarak bütün erkek çocukların ülkeyi yönetme isteği taht kavgalarına neden olmuştur. Bu durum iç karışıklıkların yaşanmasında ve devletin kısa sürede yıkılmasına zemin hazırlamıştır. Veraset Anlayışı en farklı devlet Memluklerdir. Memluklerde her komutanın sultan olma hakkı olması farklı hanedanların başa geçmesinde ve kut anlayışı görülmemesinde etkili olmuştur. Veraset Anlayışını değiştiren devlet Osmanlıdır. I. Murat döneminden itibaren ülke padişah ve ailesinin malı anlayışı merkezi otoriteyi güçlendirmiş ve taht kavgalarını azaltmıştır. Fatihin kardeş katli uygulaması ve merkezi otoriteyi güçlendirmiş Sultan Ahmet döneminde Ekber ve Erşed sistemi ile veraset belirsizliğini giderilmiştir. Bu durumlar Osmanlı'nın diğer Türk devletlerinden daha uzun yaşamasını sağlamıştır.

Cevap: E

15. Türk-İslam devletlerinde kullanılan alametler arasında Hutbe Okutma, Tıraz (Halifeden gelen elbise), Hılal (Halife'nin gönderdiği cübbe pelerin, asa ve diğer hediyeler), Halifenin verdiği unvanlar, Halifeden menşur alma, Alem-Bayrak gibi alametlerdir. Otağ, örgin, saray, para, yüzük, davul çalma, yay, mühür vs Kağanın kullandığı eşyalar kağan alametlerindendir.

Cevap: C

16. Türk-İslam Devletleri içerisinde Karahanlılar, yoğun olarak Türklerin yaşadığı bölgede kurulduğu için yönetici Türk halk Türk, resmi dil Türkçe kullanarak öz kültürlerini aynen devam ettirmişlerdir. İslamiyet'i kabul ettikten sonrada kullanılan kavramların Türkçe karşılığını kullanmışlardır. Kara, Buğra, Han, Hakan, Kadir gibi unvanlar Türk kültüründen gelen unvanlardandır. Arapların ve İranlıların yoğun yaşadığı bölgelerde kurulan Türk devletleri kullandıkları unvanlarda ve diğer kavramlarda değişim olmuştur. İran bölgesinde hüküm süren Türk devletleri Fars kültüründen etkilenmiş Şah, Şehinşah, Keykubad, Keyhüsrev, Keykavus gibi unvanlar kullanılmıştır. Arap ve Fars etkisi fazlasıyla hissedilmektedir. Emir, Emir'ül Sevahil, Emir'ül Ma gibi unvanlar da farklı kültürlerden etkilendiğini gösterir.

Cevap: C

18. Anadolu Selçuklu Devleti'nde iç-dış yazışmalar yapan, bu işlerin Münşi başkanlığında yapıldığı divan İnşa Divanı'dır. Divan-ı Tuğra (İnşa); Başkanı Tuğra-i ya da Münşi hükümdarların Ferman vb. belgelerine, Padişahın Tuğrasını (İmza) çeker. Devletin her türlü iç ve dış yazışmalarından sorumlu divandır. Büyük Divan'a (Divan-ı Saltanat) bağlı diğer divanlar; Vezaret Divanı: Başkanı vezirdir. Vezir hükümdardan sonra en yetkili kişi olup, diğer bütün divanların gördüğü işlerden de sorumludur. Divan-ı İstifa: Başkanına Müstevfi denir. Devletin gelir ve giderlerine bakan divandır. Vergilerin toplanması ve diğer mali işlere bakar. Divan-ı Arz: Başkanına Emir-i Arz, Ariz veya Arzül Ceşş denir. Askeri işlerden sorumlu divandır. Ordu ile ilgili işlere bakar. Divan-ı İşraf: Başkanına Müşrif denir. Askeri ve hukuki işler hariç devletin bütün işlerini denetleme yetkisine sahiptir. Denetim organıdır. İdari ve mali teşkilatın işleyişini de kontrol eder. Divan-ı Mezalim: Sultanın başkanlık ettiği yüksek mahkemedir. Hükümdar, Divan-ı Mezalim'de haftanın belli günlerinde halkın şikayetlerini dinler ve karar verirdi. Bu divanlara ek olarak Anadolu Selçuklu Devleti'nde şu divanlar görülür: Divan-ı Pervane: Başkanına Pervaneci denir. Mir'i arazilerin ve İktaların dağıtımı ve işleyişinden sorumludur. Niyabet-i Saltanat: Bu makamı idare edenlere Naib-i Sultan adı verilir. Hükümdar başkentte olmadığı zaman devlet işlerinin aksatılmadan yürütülmesinden sorumlu olan divan bulunurdu.

Cevap: C

17. İslam öncesi sistemde Tiginler devlet tecrübesi kazanması için belli yönetim merkezlerine gönderilir. Yanlarında görevlendirilen eğitimcilerle İnal adı verilir. Bu sistemin benzeri, Büyük Selçuklularında ve Anadolu Selçuklularında görülür. Sultan çocukları Melik unvanıyla, Atabeylerin gözetiminde eğitilir ve yöneticilik yaparlardı. Amaç; Meliklerin, devlet yönetiminde (askeri, siyasi) tecrübe kazanması ve liderlik yeteneklerinin gelişmesidir. Osmanlı Devleti'nde bu sistem "Sancak Sistemi" olarak adlandırılır. Sancağa giden Şehzade, Çelebi adıyla yanında eğitimci olan Lalaları ile birlikte belli yönetim merkezlerine gönderilirdi.

Cevap: A

19. Mülkiyeti devlete ait olan topraklara Miri Toprak adı verilir. Alınıp satılamaz, miras bırakılamaz. İktâ toprakları; Mir'i toprak türlerinden olup Türk İslam devletlerinde gelirleri hizmet ve maaş karşılığı olarak komutanlara, askerlere ve devlet memurlarına verilen topraklardır. Bu sistemde ülke toprakları vergi gelirlerine göre iktâ adı verilen bölümlere ayrılır, (has, zeamet, tımar) askeri ve sivil devlet görevlilerine hizmetleri karşılığında verilir. **Not:** İktâ ilk defa sistemli olarak Hz. Ömer döneminde uygulandı. Abbasiler aracılığı ile Türk-İslam devletlere geçmiştir. İktâ Sistemi, İslam Öncesi Türk Devletlerinde görülmez. Osmanlı Devleti'nde karşılığı ise Dirlik Sistemi'dir. İktâ Sisteminin Faydaları; Bu sistem ile devlet hazineye yük olmadan, memur maaşlarını karşılamıştır. Savaşa hazır sürekli ve düzenli bir askeri sınıf olan İktâ Askerleri (Tımarlı Sipahiler) yetiştirilmiştir. Sistem sayesinde üretim kontrol altına alınarak, sürekliliği sağlanmıştır. Toprakların düzenli bir şekilde işletilmesi sağlanarak devlete katkı sağlamıştır. Tımarlı Sipahilerin bakmakla yükümlü olduğu askerler (Cebelü) savaş zamanı asker, barış zamanı tarlalarda çalışıp üretime katkı sağlayan çiftçilerdir. Bu askerlerin bir kısmı Jandarma, kolluk kuvveti işlevi görerek güvenlik ve asayiş de sağlamıştır. Suçluların yakalanmasında, vergilerin toplanmasında devlet görevlilerine yardım etmişler ve bazı durumlarda imar faaliyetlerinde görev almışlardır. İktâ sistemiyle yetiştirilen "Tımarlı Sipahiler" devlet oteritesi en ücra yerlere taşımış taşrada devletin eli-ayağı, gözü-kulağı olmuştur. Has ve Zeamet toprakları devlet memurlarına maaş karşılığı olarak, rütbe ve derecelerine göre dağıtılır. Bu durum toprakların gelirlerine göre sınıflara ayrıldığını gösterir. Tersini düşünersek toprakların gelirine göre sınıflara ayrılması devlet memurlarına rütbe ve derecelerine göre dağıtıldığını gösterir. Vakıf Toprakları; Geliri hayır kurumlarına, ilmi ve sosyal kuruluşların masraflarına ayrılan topraklardır. Mülk Toprak ise Mülkiyeti kişilere ait olan alınıp satılabilen topraklardır. Ancak bu araziler geniş araziler değildir. Çok gelir getirmeyen, kişilerin kendi temel ihtiyaçlarını karşılamak için meşgul oldukları, küçük bağ-bahçe, bostan vb. yerlerdir.

Cevap: A

20. Türk-İslam devletlerinde Gulam Sistemi ilk kez Karahanlılar'da görülür. Karahanlılar Türk çocuklardan oluşan bir sistem oluşturmuştur. Gazneliler ise savaş esirleri arasından seçilen ve değişik milletlerden küçük yaşta satın alınan çocukların Gulamhane'de yetiştirerek yeteneklerine göre devlet hizmetinde kullanmışlardır. Türk-İslam devletlerinde görülen Gulam Sistemi, Osmanlı Devleti'nde Devşirme Sistemi (Kul, Pençik) olarak karşımıza çıkar. Gulamhane, Acemi oğlanlar Ocağına ve Enderun'a benzetilebilir. Gulaman-ı Saray askerleri, Osmanlı Devleti'ndeki yeniçerilere benzer. Gulamların üç aydan üç aya devlet hazinesinden aldıkları Bıştegani denen maaşları da yeniçerilerin aldığı Ulufeye karşılık gelir. Görüldüğü gibi sistem aynıdır. Sadece isimler değişmiştir.

Cevap: D

1. Türk-İslam Devletlerinde; din ve ırk ayrımı gözetmeden halka toprak dağıtması ile; boş araziye değerlendirmek, üretimde artış sağlamak ve Gayrimüslim halkı ısındırmak amaçlanmıştır. Türk-İslam devletlerinde toprağın mülkiyeti devletin işletme ve tasarruf hakkı halkındır. Devletin herkese işleyebileceği kadar toprak dağıtması devletin sosyal devlet olduğunun göstergesidir. Devletten izinsiz ve habersiz toprak el değiştirilememesi, toprağa bağlı feodal bir yapılanmanın toprak ağalığının (toprak aristokrasisinin) oluşmasına engel olmaktadır. Devletten izinsiz ve habersiz toprak boş bırakılamamasında amaç üretimde süreklilik sağlamaktır.

Cevap: E

2. Türk-İslam Devletlerinde geliri hayır kurumlarına, ilmi ve sosyal kuruluşların masraflarına süresiz olarak kullanılması için ayrılan topraklardır. Özel şartnamelerine vakfiye denir. Denetimi kadılar yapar, vergi alınmaz. Mülk topraklar ise; Mülkiyeti kişilere ait olan alınıp satılabilen topraklardır. Mülk Toprakları; Öşri ve Haraci olarak ikiye ayrılır. Öşri Topraklar; Müslümanlara ait olan topraklardır. Sahipleri toprağı dilediği gibi kullanabilir, satabilir, vakfedebilir ve çocuklarına miras olarak bırakabilirlerdi. Bu toprakların sahipleri ürün (gelir) vergisi olarak "Öşür" vergisi verirlerdi. Haraci Topraklar; Gayrimüslim halkın elinde bırakılan, onlara mülk olarak verilen topraklardır. Sahipleri, dilediği gibi kullanırlar, satabilirler, vakfedebilirler ya da çocuklarına miras olarak bırakabilirlerdi. Bu toprakların sahipleri ürün vergisi olarak "Haraç" vergisi verirlerdi.

Cevap: B

3. Türk-İslam devletlerinde hukuk Şer'i ve Örfi olmak üzere ikiye ayrılır. Şer'i hukuk kaynağını Kur'an-ı Kerim'den alır. Yazılı hukuktur. Örfi hukuk kaynağını gelenek göreneklerden yani Töreden alır, sözlü hukuktur. Üstün hukuk Şer'i hukuktur. Örfi hukuk Şer'i hukuka uygun olmak zorundadır. Hükümdarlar ülkeyi Şer'i ve Örfi hukuka göre yönetir. Ayrıca Hristiyan ve Musevilerin kendi hukukları vardır. Yani hukuk birliği yoktur. Şer'i hukukun başında Kadi'l Kudat, Örfi hukukun başında Emir-i Dad vardır. Askeri davalara Kadi-i Leşker bakar. Halk arasındaki davalara Kadi'lar bakar. Kadıların atama ve tayin işlemlerini Kadi'l Kudat yapar. Yargı bağımsızdır. Yargıya müdahale edilemez. Kadılar Şer'i ve Örfi hukuka göre karar verirler. Yargı kararları denetime tabidir. Yargısal denetimi Kadi'l Kudat yapar. Yargıda itiraz yani temyiz yolu açıktır. Kişi haksızlığa uğradığını düşünürse bir üst mahkemeye başvurabilir. İtiraz edilen davalara Kadi'l Kudat başkanlığında toplanan ve kadılardan oluşan bir kurul bakar. Bunların dışında hükümdarın başkanlık ettiği ağır siyasi suçlara bakan Divan-ı Mezalim adında yüksek mahkemeler de vardır.

Cevap: C

4. Türk-İslam Devletleri savaş gelirleri arasında tarım hayvancılık vergileri, pazar vergileri, ticaret gümrük vergileri, orman tuzla vergileri, Cizye ve Haraç gelirleri olarak sayılabilir. Vakıf toprakları sosyal hizmet için ayrılan topraklardır. Gelirleri hazineye devredilemez.

Cevap: D

5. Türk-İslam devletlerinde vergiler, Şer'i ve Örfi olarak ikiye ayrılır. Örfi vergiler; Padişah ve devletin koyduğu vergilerdir. Gümrük vergileri, tuzla ve maden gelirleri, savaşlarda elde edilen ganimetlerin beşte biri, hayvancılık yapanlardan alınan vergiler, bağlı devlet ve beyliklerden alınan vergilerdir. Şeri vergiler; İslam dininin koyduğu vergiler. Aşar (öşür), haraç ve cizye vergileridir. Öşür (aşar); Müslüman çiftçinin işlediği topraktan elde ettiği ürünün onda birini (1/10) devlete vergi olarak vermesidir. (Ürün vergisi, gelir vergisi) Haraç; Gayrimüslim çiftçinin topraktan elde ettiği ürünün beşte birini (1/5) devlete vergi olarak vermesidir. Cizye; Türk İslam devletlerinde askerlik çağına gelmiş, askere gitme engeli olmayan, sağlıklı gayrimüslim erkeklerden her yıl belli bir oranda alınan vergi. Askerlik çağı geçince alınmaz. (Kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve sakatlardan alınmazdı) Zekat; Müslümanın zenginliği üzerinden bir yıldan sonra dini yükümlülük gereği vermesi gereken miktardır. Zekat'ta bir nevi dine ödenen vergidir. Ancak Gümrük vergisi padişahın devletin koyduğu örfi vergilerdendir.

Cevap: A

6. Abbasi'de Fütüvvet, Osmanlı'da Lonca olarak karşımıza çıkan Ahilik kavramı, Müslüman esnaf grubunu Gayrimüslim esnafa karşı korumak amacıyla kurulan teşkilattır. Ahi teşkilatının temelleri 12. yüzyılda Abbasiler zamanında düzenlenen "Fütüvvet" teşkilatına kadar uzanır. Anadolu Ahiliğinin kurucusu Ahi Evran'dır. Ahilerin, askeri, siyasi, dini ve ekonomik yönü vardır. Ahi teşkilatının Anadolu'da ortaya çıktığı dönemin koşulları düşünülürse bu örgütün askeri yönünün olması daha iyi anlaşılır. Çünkü bu dönemde Anadolu savaş alanıdır. Gerek beylikler arası mücadeleler gerek Moğol istilası ve çatışmalar halk Ahi teşkilatı etrafında birleşerek yaşadığı yerlerin güvenliğini de sağlamıştır. Ahi teşkilatları bulundukları bölgelerde gençlere askeri eğitimde vermiştir. Anadolu'da bu dönemde İslam yeni yeni yayılmakta idi bu yüzden Ahi teşkilatları İslam dinini yaymak gibi bir görevi de üstlenmiştir. Ahi örgütleri şehirlerde esnaf ve zanaatkarların mesleki kuruluşudur. Amaç dayanışmadır. Özerk bir yapıda olmalarının yanı sıra devlet görevlileri ile ortak hareket etmişlerdir. Özellikle denetim mekanizması Kadı ve Muhtesiplerin devreye girmesiyle çalışır. Yöneticilerini kendi aralarında seçerler. Zor durumda olan üyelerine kredi desteği sağlarlar. Üretimde kalite ve standardı yükseltmek ve denetlemek amacıyla, kalite ve fiyat kontrolü yaparlar. Kalite ve fiyat kontrolü yaparak hem tüketiciyi hem de üreticiyi korurlar. (Kadı ve Muhtesiple ortak hareket ederler.) Böylece haksız rekabet önlenmiş olur. Mesleki eğitim verirler. (Çırak, kalfa ve usta yetiştirirler.) Ahi Şeyhi veya lonca başkanı, devletle esnaf arasındaki ilişkileri düzenler. Yine burada da Kadı ile birlikte hareket edilir. Örgütlenme meslek türüne göre yapılır. Bugünkü Fırıncılar odası, kuaförler odası vb. Bugün Ahi geleneği halen devam etmektedir. Ahilik ve Osmanlı'da lonca teşkilatları, şehirlerin ekonomik hayatında belirleyici, ticari hayatın canlı tutulmasında da etkilidirler. Diğer seçeneklerde verilen Münşi-İnşa divanının başında bulunan görevlidir. Müşrif-İşraf divanının başında bulunan görevlidir. Müstevfi- İstifa divanının başında bulunan görevlidir. Muhtesip-Pazaları denetleyen memur-zabıtabıdır.

Cevap: A

7. Anadolu Selçuklu ticareti geliştirmek için han ve kervansaraylar inşa edilmesi, arasta ve derbentler yapılması, ticarete sigorta sisteminin uygulanması, düşük gümrük tarifesi uygulanması, Alanya, Antalya, Samsun, Sinop gibi liman kentlerini alması ve Ticaret yollarının güvenliği için derbentler (karakollar) yapmıştır. Ancak Ikta Sistemi; Devletin yararlılık gösteren memurlarına rütbelerine göre dağıttığı toprak sistemidir. Doğrudan ticareti geliştirmek amaçlı değildir.

Cevap: A

8. Türk-İslam devletlerinde Karahanlılar döneminden itibaren eğitim örgün ve yaygın olarak devam etmiştir. Örgün eğitim kurumları arasında; Medrese, Gulamhane, Sıbyan Mektebi, Enderun Şehzadegan Mektebi, Harem örnek verilebilir. Yaygın eğitim kurumları arasında; Cami, Tekke, Zaviye, Köşkler, Kırathaneler sayılabilir. Türk İslam Devletlerinde eğitim kurumları Mektep (Küttap), Medrese, Tekke, Zaviye zaman zaman Ribat (Hankah) eğitim kurumu olarak kullanılmıştır.

Cevap: E

9. Karahanlılar döneminden itibaren Ribatlar (Hankah) başlangıçta askeri nitelikli yapılar iken zamanla sosyal yapının bir parçası haline gelmiş mescit, imaret, hamam, şifahane gibi birimler barındıran yapılardır. Diğerleri dini içerikli yapılardır, bunlarda askeri özellik taşımaz.

Cevap: B

10. İslam öncesi Türk devletlerinde mimari ev, saray, tapınak, kervansaray mimarisi Uygur dönemi ile birlikte gelişme göstermiştir. İslamiyet'le birlikte türbe, kümbet, camii, medrese, mektep gibi yapılar görülmeye başlanmıştır. İlk Türk-İslam eserleri Karahanlılar döneminden itibaren görülmeye başlanmıştır. Türbe ve Ribat adı verilen kervansaraylar ilk kez Karahanlılar döneminde görülür unutmam!

Cevap: A

11. Türk İslam devletlerinde mimaride kullanılan sanat dalları arasında; Taş işçiliği, maden işçiliği, ahşap işçiliği, oymacılık, kakmacılık, kabartma, seramik, mermer, çini ve hat sanatlarıdır. Figür olarak; Geometrik şekiller, hat, bitki motifleri, hayvan motifleri (Dini yerler hariç) kullanılmıştır. Bu figür ve sanat dalları Türk-İslam Devletleri'nde ve Osmanlı Devleti'nde hem iç mimaride hem dış mimaride kullanılmıştır. Bunların dışında mimaride kemer ve sütunlar da kullanılır. Türk – İslam mimarisine Türklerin kazandırdığı kubbelerde mimaride mutlaka kullanılır. Kubbe ilk olarak X. yüzyılda Karahanlılar döneminde inşa edilen camilerde görülür. Türk İslam mimarisine Karahanlılar, Türbe ve Ribat denilen kervansarayları ve Selçuklular kümbet denilen anıtmezarları kazandırmıştır.

Cevap: E

12. Uygurların yerleşik hayata geçmesinden itibaren saray kültürüne rastlanmaktadır. Türk-İslam Devletlerinde ilk saray Karahanlılara ait Tirmiz Sarayı'dır. Karahanlılardan itibaren Gaznelilerde Leşker-i Bazar Sarayı, Selçuklu'da İsfahan Sarayı, Anadolu Selçuklu Devleti'nde Alaiye ve Kubadabat sarayları, Osmanlı'da Bursa Bey Sarayı, Edirne Sarayı, Galatasaray, Topkapı Sarayı, Ağrı Doğu Bayezid, Beylerbeyi, Çırağan, Dolmabahçe, Yıldız önemli saraylardır.

Cevap: A

13. Bu soru tarzı daha çok coğrafi mekan bilgisi ile alakalı bir soru olup Selçuklu İran bölgesinde yaşayan bir Türk devleti olarak en çok çevre medeniyetleri etkilemesi beklenir. Mısır, Hindistan, Horasan, Anadolu'da Selçuklu sanatının izleri görülmesi beklenirken Endülüs yani İspanya bu etkileşimden uzaktır.

Cevap: D

14. Türk-İslam devletlerinde; Senatoryum, uzun dönemli tedavi gerektiren hastalıkları iyileştirmek için yapılan kurumdur. Atatürk döneminde açılan Heybeliada Sanatoryumu örnektir. Maristan; Tolunoğullarında akıl hastalıkları tedavisi için yapılan hastanedir. Darüşşifa; Anadolu Selçuklu'da hastalara bakmak için yapılan kurum. Bimarhane; Tımarhane, Hastane. Darü'l Reha; Yaşlılar için yapılan huzurevleri hastane olarak yapılmış kurumlardır. Ancak İmarethane yoksullara yemek dağıtmak için yapılan aş evleridir.

Cevap: C

15. Anadolu Selçuklu dönemine ait eserlere Malatya'da rastlanırken; Trabzon Pontus devleti henüz yıkılmadığı için Trabzon'da Anadolu Selçuklu'ya ait esere rastlanmaz. İstanbul'da ve Trakya'da Bizans hayatını devam ettirdiği için buralarda ve Güney Marmara şehirleri; Bursa, Çanakkale, Balıkesir'de kesinlikle eser bulunmaz.

Cevap: B

16. Eser sorularında Karahanlılar ilk Türk-İslam eserlerini yapanlardır. Gazneliler ile ilgili Leşker-i Bazar, Zafer Kuleleri, Selçuklu'ya ait eserlerde İran'da bulunan Mescid-i Cuma ifadesi, Kümbet ve Nizamiye Medresesi aramak gerekir. Anadolu Selçuklu eserleri sorulduğunda Diyarbakır ve Bursa Ulu Camii hariç Anadolu'daki Ulu Camiiler ile Alaaddin Camileri bilinse işimizi kolaylaştıracaktır. Verilen eserlerden Balıkesir Zağnos Paşa Camii Osmanlı'ya diğerleri Anadolu Selçuklu Devleti'ne aittir. Paşa ifadesine sadece Osmanlı'da rastlanır.

Cevap: B

17. Anadolu Selçuklu'da XIII. yy. dan itibaren ticaretin gelişmesi ile birlikte bir çok eserler yapılmıştır. Bu eserlerden yol kenarlarında yapılan kervansaraylar, hanlar tüccarın konaklaması, karakollar ve derbentler tüccarların güvenliğini sağlamak için faaliyet gösteren kurumlardandır. İmarethane'ler ise garip ve gurebaya çorba yemek dağıtıldığı yapılardır.

Cevap: C

18. Verilen eserlerden Nizamiye Medreseleri, Radkan Kümbeti ve İsfahan Mescid-i Cuma'sı gibi ifadeler Selçuklu Devleti'ne aittir. Semaniye, Süleymaniye Medreseleri Osmanlı'ya, Alaaddin Camileri ve Ulu Camilerin birçoğu ise Anadolu Selçuklulara aittir. Uluğ Bey Rasathanesi Timur Devletine ait önemli eserlerdendir.

Cevap: C

19. Divriği Ulu Camii ve Şifahanesi UNESCO tarafından koruma altına alınmış olan Mengücek Beyliğine ait eserdir. Kırşehir Caca Bey Medresesi Anadolu Selçuklu Devleti'ne ait rasathane olarak kullanılmış özel eserdir. Anadolu'nun ilk medresesi özelliğine sahip Yağbasan Medresesi-Çukur Medrese Danışmentlere aittir.

Cevap: C

20. Artuklar dağlık bir alanda yaşadığı için Anadolu'nun ilk köprülerini yapan beyliktir. Malabadi Köprüsü, Devegeçidi Köprüsü önemli köprülerindendir. Mesudiye Medresesi, Artuklu Sarayı önemli yapılardır. Artuklu Sarayı'nın bilgini El Cezeri; asıl adı Bediüzzaman İsmail Ebu'l İz'dir. Kitabü'l Hiye' eser bilim dünyasında çığır açmıştır. İngilizce yayınlanan Nature dergisi, XII. yüzyıl Müslüman mühendisliğinin zirvesi ifadesini kullanmıştır. Haberleşme, denge kurma ve ayarlama bilimi olan sibernetiğin ve mekaniğin kurucusu kabul edilir. Leonardoda Vinci'ye ilham kaynağı olduğu düşünülmektedir.

Cevap: B